

ИСТОРИЈА ПРАВА

Проф. др Драган Николић

ПРЕДАВАЊА

III недеља:

ФРАНАЧКА

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У ФРАНАЧКОЈ

- ПЕРСОНАЛНИ ПРИНЦИП ПРИМЕНЕ ПРАВА
- ЗБОРНИЦИ ПЛЕМЕНСКОГ ОБИЧАЈНОГ ПРАВА

“LEGES BARBARORUM”

- LEX WISIGOTHORUM – око 475. год.

- LEX BURGUNDIONUM

крај V и почетак VI века

- LEX SALICA

- LEX RIPUARIA - почетак VI века

- LEX ALAMANORUM

VII век

- EDICTUS LANGOBARDORUM

- LEX FRISIONUM

- LEX SAXONUM

802. год.

- LEX CHAMAVORUM

- LEX ANGLIORUM ET WERINORUM - почетак IX века

1. час: ИЗВОРИ ПРАВА У ФРАНАЧКОЈ

■ ВУЛГАРИЗОВАНО РИМСКО ПРАВО “LEGES ROMANA BARBARORUM”

- EDICTUM THEODORICI (OSTROGOTSKI) – око 500. год.
- LEX ROMANA WISIGOTHORUM (BREVIARIUM ALARICIANUM) – 506. год.
- LEX ROMANA BURGUNDIONUM (краља Гундобада) – око 516. год.

■ ВЛАДАРСКЕ УРЕДБЕ И УКАЗИ, нарочито **CAPITULARIA**

- LEGIBUS ADDENDA
- PER SE SCRIBENDA
- MUNDANA et MIXTA
- ECCLESIASTICA

■ **ЈАВНЕ ИСПРАВЕ: DIPLOMATA, PLACITA и INDICULI**

■ **ПРИВАТНЕ ИСПРАВЕ: CARTA (EPISTULA) и NOTITIA BREVIA (COMMEMATORIA)**

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У ФРАНАЧКОЈ

СТВАРНО И ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

■ ПОТПУНО НЕРАЗВИЈЕНИ

(сагласно друштвено-економским односима)

■ КОЛЕКТИВНА СВОЈИНА НА ЗЕМЉИ

(ПОРОДИЦЕ, РОДА или ПЛЕМЕНА)

■ КАСНИЈЕ - **ALODIUM COMPARATUM** – својина слободна било какве
обавезе титулара, претходио
бенефицијуму

- **BONA AQUISITA** – ”држање” оптерећено вршењем
одређених служби или другим теретима

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У ФРАНАЧКОЈ**СТВАРНО И ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО****■ ПОСЛЕДИЦЕ ФЕУДАЛИЗАЦИЈЕ НА ИМОВИНСКЕ ОДНОСЕ:**

- DOMINIUM EMINENS
- DOMINIUM DIRECTUM
- DOMINIUM UTILE
- MANSUS INDOMINICATUS (TERRA DOMINICA)
- TERRA COLONICA (SESSIO)
- ЕКОНОМСКИ ИМУНИТЕТИ
- ФЕУДАЛНИ УГОВОР СЕНИОРА и ЈУНИОРА (ВАЗАЛА)
- ИНВЕСТИТУРА

■ COMENDATIO**■ PRECARIUM****■ BENEFICIUM**

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У ФРАНАЧКОЈ

БРАЧНО И ПОРОДИЧНО ПРАВО

- **ЗАКЉУЧЕЊЕ БРАКА: ДОГОВОР, ЖЕНИДБЕНИ ДАР, МИРАЗ**
- **РАЗВОД САМО НА ИНИЦИЈАТИВУ МУЖА**
- **SAPUTULARIA** из 744. ГОДИНЕ: НЕРАСКИДИВОСТ БРАКА
- **MUNDIUM: ВЛАСТ ГЛАВЕ ПОРОДИЦЕ НАД СВИМ ЧЛАНОВИМА И РОБОВИМА**

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У ФРАНАЧКОЈ**НАСЛЕДНО ПРАВО**

LEX SALICA

■ НАСЛЕЂУЈЕ СЕ ПО ОВОМ РЕДОСЛЕДУ**ЗАКОНСКО НАСЛЕЂИВАЊЕ:**

1. ДЕЦА
2. МАЈКА
3. БРАЋА И СЕСТРЕ
4. ТЕТКА
5. НАЈБЛИЖИ ПОТОМЦИ "ИЗ СПОМЕНУТИХ ЛОЗА"

■ ЗЕМЉУ НИКАКО НЕ МОЖЕ НАСЛЕДИТИ ОСОБА ЖЕНСКОГ ПОЛА**■ АФАТОМИЈА (LEX SALICA 46.)****КОРЕКЦИЈА ЗАКОНСКОГ НАСЛЕЂИВАЊА**

2. час: ПРАВНЕ ГРАНЕ У ФРАНАЧКОЈ

КРИВИЧНО ПРАВО

- КАЗУИСТИЧНОСТ
- СЛАБО РАЗЛИКОВАЊЕ КРИВИЧНЕ ОДГОВОРНОСТИ И НАКНАДЕ ШТЕТЕ
- WERGELD (КРВНИНА) ЗА УБИСТВО ИЛИ ТЕШКЕ ТЕЛЕСНЕ ПОВРЕДЕ
- ДУАЛИЗАМ К. ПРАВА: ПЛЕМЕНСКО (ОБИЧАЈНО) И КРАЉЕВСКО ПРАВО
- КЛАСНИ ПРИНЦИП: ВЕЋА ЗАШТИТА ВИШИХ СЛОЈЕВА (LEX S. 41, 54.)
- ЕТНИЧКИ ПРИНЦИП: ВЕЋА ЗАШТИТА ГАЛОРИМЉАНИНА (LEX S. 41.)
- ДОНЕКЛЕ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА:
  - ИЗВРШИОЦА К. ДЕЛА
  - НАПАДНУТОГ или УГРОЖЕНОГ ОБЈЕКТА
  - СУБЈЕКТИВНИХ МОМЕНАТА
- КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ РОБОВА:
  - ЗА УБИСТВО (СМРТНА КАЗНА)
  - ЗА СИЛОВАЊЕ (КАЗНА УШКОПЉЕЊЕМ)
  - ЗА КРАЂУ (КАЗНА БИЧЕВАЊЕМ)

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

■ **REX FRANCORUM** има скуп овлашћења тзв. **BANNUS** (атрибути јавне власти)

■ **DOMUS (PALATIUM, AULA REGIS)**

- REFERENDARIUS (касније: CANCELARIUS) - старешина дворске канцеларије
- COMES PALATII - дворски гроф
- SENESCALUS - управник дворског протокола
- COMES STABULI - гроф коњице
- MAIORDOMUS - управник двора, краљевских имања
- касније и краљевске војске и краљевског суда
- ARHICAPPELLANUS

■ **CAMPUS** - НАРОДНА СКУПШТИНА (ТРАДИЦИОНАЛНА СМОТРА РАТНИКА)

■ **PLACITUM GENERALE** - САБОР ФРАНАЧКОГ ПЛЕМСТВА

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

- **MISSI DOMINICI** – ВЛАДАРЕВИ ИЗАСЛАНИЦИ
CAPITULARIA MISSORUM
- **ВОЈВОДА (DUX)** – de facto ВЛАДАР У ВОЈВОДСТВУ
(где има сва овлашћења која има и краљ Франачке)
- **GROF** – (COMES, GRAFIO) и ГРОФОВИЈА (PAGUS, PROVINCIA, REGIO, COMITATUS)
- **CENTENAR (VICAR, THUNGINUS)**
председава скупштини сатније (MALLUS, THING)

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

- **ОСОБЕНОСТИ СВОЈИНЕ** УСЛЕД ФЕУДАЛИЗАЦИЈЕ
- **ОСОБЕНОСТИ ОБЛИГАЦИОНОГ ПРАВА** "ЗАДАТА РЕЧ"
- **ОСОБЕНОСТИ БРАКА** MUNDIUM
- **WERGELD** и **BUSSE** "КРВНИНА" и "ОТКУП"
- **СУПСИДИЈАРНА ОДГОВОРНОСТ** за вергелд: чл. 58. Lex Salica
- **ОДРИЦАЊЕ СРОДСТВА** (избегавање плаћања вергелда): чл. 60. Lex Salica

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

МОГУЋЕ РАЗЛИКОВАЊЕ У LEX SALICA

■ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ПРОТИВ

- ЛИЧНОСТИ (убиство, телесна повреда, увреда...)
- ИМОВИНЕ (крађа, оштећење туђе ствари, паљевина)
- ПРАВОСУЂА (лажна оптужба, лажно сведочење, непослушност грофа код извршавања пресуде)

■ ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

САМО ЗА РОБОВЕ

бичевање и ушкопљење - чл. 25 / 7. Lex Salica

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

■ СМРТНА КАЗНА У LEX SALICA ИЗУЗЕТНО РЕТКО:

- ЗА ПОЛУСЛОБОДНОГ ЛИТА и КРАЉЕВОГ КМЕТА (чл. 13 / 7. L. S.)
- ЗА РОБОВЕ (чл. 40 / 5. L. S.)
- ЗА ГРОФА КОЈИ НЕ ВРШИ ОВЛАШЋЕЊА ЗАКОНИТО (чл. 50 / 4, 51 / 2. L. S.)
- КАДА НЕ МОЖЕ ДА СЕ ИСПЛАТИ ВЕРГЕЛД (чл. 58. in fine L. S.)

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

- **СУЂЕЊЕ У ЦЕНТЕНИ** (САТНИЈИ): 7 РАХИНБУРГА (изабрани)
- **ШИРЕЊЕ СУДСКЕ ВЛАСТИ ГРОФА**: 7-12 СКАБИНА (именовани)
- **CAUSAE MINORES** СУДЕ САМИ КРАЉЕВИ ВАЗАЛИ СА ИМУНИТЕТИМА
- **CAUSAE MAIORES** ПРЕСУЂУЈУ ГРОФОВСКИ СУДОВИ, АЛИ ЈЕ ТАДА НИЖИ ВЛАСТЕЛИН ЗАСТУПНИК ЉУДИ СА СВОГ ПОСЕДА
- ПРАВИЛО: ПРЕСУДА СВАКОГ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА ЈЕ **КОНАЧНА**
- ИЗУЗЕТАК: КРАЉЕВ СУД ОДЛУЧУЈЕ **ПО ЖАЛБИ НА ПРЕСУДУ НИЖЕГ СУДА**
  - У ПРЕДМЕТИМА КОЈИ СЕ ТИЧУ КРАЉА или ЉУДИ ПОД ЊЕГОВОМ ЗАШТИТОМ
  - АКО СЕ ОСПОРЕНА ПРЕСУДА ТИЧЕ НЕКОГ ИНТЕРЕСА КРАЉА

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

- **КРАЉЕВСКИ СУД** династије **МЕРОВИНГ** суди по **LEX SALICA**
а династије **КАРОЛИНГ** суди по **LEX RIPUARIA**
- **ЦРКВЕНИ СУДОВИ:**
  - СУДЕ СВИМА КАДА ПРИМЕЊУЈУ ЦРКВЕНО ПРАВО
  - АКО СУ СТРАНКЕ СВЕШТЕНИК И ЛАИК (УВЕК МЕШОВИТИ СУД)
  - БИСКУПСКИ СУД СУДИ ПО СВЕТОВНОМ ПРАВУ
CAUSAE MINORES СВЕШТЕНСТВА
- **CAUSAE MAIORES СВЕШТЕНСТВА** ПО СВЕТОВНОМ ПРАВУ
ОБАВЕЗНО СУДЕ ГРОФОВСКИ СУДОВИ

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

■ IURAMENTUM PURGATIONIS

■ CONIURATORES

МОЖЕ ИХ БИТИ 1, 12 или 72

■ СВЕДОЦИ

ДОКАЗАНА ЈЕ ТВРДЊА СТРАНКЕ СА 3 "ПРИЗВАНА СВЕДОКА"

или 7 "ОПШТИНСКИХ СВЕДОКА"

- ТУЖИЛАЦ МОЖЕ ОДБИТИ СВЕДОКЕ КОЈЕ ПРЕДЛАЖЕ ТУЖЕНИ И ТО ЈЕ ОНДА ЈЕДНАКО УВРЕДИ ТУЖЕНОГ

- ЗБОГ УВРЕДЕ ТУЖЕНИ ИМА ПРАВО НА СУДСКИ ДВОБОЈ

3. час: ПРАВНЕ УСТАНОВЕ ЈАВНОГ, ПРИВАТНОГ И ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

■ **IUDICIUM DEI = ORDAL = ORDALIUM** ЈЕДНОСТРАН и ДВОСТРАН

■ **ИЗВРШЕЊЕ ПРЕСУДЕ:**

1. ПРЕПУШТЕНО СТРАНКАМА

2. АКО СЕ ОСУЂЕНИ НЕ ПОВИНУЈЕ, ЗА ИЗВРШЕЊЕ НАДЛЕЖАН ЈЕ ГРОФ

■ **ПРИНУДНО ИЗВРШЕЊЕ**

МОГУЋЕ ЈЕ САМО НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА ОСУЂЕНОГ